

REGISTERBLAD

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I JÖNKÖPINGS LÄN

NRO06023 BREDESTAD-KNUTSTORP

Kommun: Aneby (04), Nässjö (82)

Kartor: 7ESO 7E 1i 24

Areal: 2076 ha

Naturgeografisk region: 13 Sydsvenska höglandets centrala och östra delar

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: -

Agrara kulturlandskapsregioner: 5 Sydsvenska höglandets skogsbygder

Landskapsformer: 3 Kullig terräng med relativ höjd 20-50 meter

Riksvärde

Ås		
Kame		
Isälvsdelta		
Skvalrännor		
Odlingslandskap	Naturbetesmark	Flora

Värdeomdöme: Bredestad-Knutstorpområdet har en mängd formelement från isavsmältningen vilket gör området unikt för södra Sverige. Inom området finns randdelta, kameterrass, en mäktig ås med tväråskomplex, sidomoräner, tappningsravin, lateralkontakt, skvalrännor och terminala rännor. Området har därmed stor betydelse som studielokal i kvartärgeologi och för allmän förståelse av isavsmältningens processer. I området ingår ängs- och hagmarksobjekten Knutstorp och Sunneränga m.fl. med öppen äng och naturbetesmarker i form av betad skog, ekhage, öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hage, annan öppen utmark och björkhage. Växtsamhällena är art- och individrika med arter som backglim, backsippa, kattfot, rödkämpar och smörbollor. Flera hotade arter finns inom området.

Huvudkriterier: A, C, D, E

Förutsättningar för bevarande: Områdets geologiska värden hotas särskilt av täkt, schaktningar utfyllningar och andra markarbeten. Terrängkörning kan också skada värdena. Ängs- och hagmarkerna är beroende av fortsatt naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift, skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning och vägdragningar.

Säkerställande: Delar av området, Knutstorp, är avsatt som naturvårdsområde 1984. Delar av Knutstorp är Natura 2000-område.

Områdets huvuddrag: Området är beläget söder om Bredestads kyrka på båda sidor om vägen mellan Eksjö och Tranås. Det utgörs av mäktiga sand- och grusavlagringar med många formelement avsatta i samband med inlandsisens avsmältning. Här finns både erosions- och ackumulationsformer. Avlagringen ligger i en bred dalgång. I nordväst utgörs den av en mäktig rullstensås, som är belägen på dalens övre sluttning. Från denna sträcker sig slukåsar ner mot dalen. Åsen fortsätter genom större delen av området om än inte lika markant. Centralt i områdets norra del finns ett väl utbildat system av åsar och dödisgröpar. Områdets södra delar, nordväst om Knutstorp, utgörs av ett randdelta. Delar av detta är öppen åker- och betesmark. Sydväst om Knutstorp finns en lateralterrass som betas och vars form syns tydligt. I området finns också tydliga skvalrännor.

De kvartärgeologiska delobjekten kan sammanfattas enligt följande (Bjelm 1976):

- Randdelat vid Knutstorp med plan överyta, tydlig proximalkontakt och distaldel. Randdelat fyller ut ett pass mellan ett par moränhöjder. Läget i öppen terräng gör att bildningen har stor dominans i landskapet.
- Kameterassen söder om Knutstorp har likaså en plan överyta i vilken ravinbildning har skett. Terrassen har iskontaktsidor ut mot dalen. Bildningen är upplagrad tätt intill bergmoränhöjden i öster.
- Tappningsravin vid Knutstorps gård och strax öster därom. Ravinen är resultatet av en östvästlig tappning som inträffade när isavsmältningen frilade ett pass.
- Sidomoräner norr om Knutstorps gård bestående av blockiga moränvallar om 400-500 m långd och 10-15 m höjd. Dessa ligger på dalsidan och löper parallellt med denna. Sidomoränerna återkommer ett stycke längre norr ut.
- Lateralkontakten vid Ro är en erosiv kontaktzon mellan en dalglaciär och dalsidan. Iögonfallande skarpt brant terrängform runt moränhöjden öster om Ro.
- Ås och tväråskomplex väster om Sunneränga. En av åsarna mäter en höjd av mer än 30 m och är kanske en av de högsta i Småland. I åskomplexet ingår även dödishålor.
- Skvalrännor och terminala rännor öster Sunneränga bestående av 7 st. i moränen djupt utskurna rännor. Rännorna ligger på den östra långsluttande dalsidan vid Sunneränga.

Området är i stora delar uppodlat men skogen dominerar. I områdets norra delar dominerar hedartad tallskog eller barrblandskog. Almesåkraformationens diabaser genomkorsar området vilket gör att det finns artrika vegetationstyper.

I området finns ett representativt och välbevarat odlingslandskap (Knutstorp, Sunneränga m.fl) med annan öppen äng och naturbetesmarker i form av betad skog, ekhage, öppen hagmark annan träd- och buskbärande hage, annan öppen utmark och björkhage. Vanliga vegetationstyper är svinrotäng, friskäng av skogsnävatyp, örtrik friskäng, friskäng av rödventyp, gräshed av rödventyp, gräshed av staggtyp, fuktäng av tågtyp, fuktäng av lågstarrtyp, torräng av fårsvingeltyp, torräng av hållmarkstyp, torräng av örtrik ängshavretyp och fuktäng av högörttyp. Växtsamhällena är art- och individrika, och bland de hävdgynnade arterna förekommer backglim, backsippa, kattfot, rödkämpar och smörboll.

Bland annat följande hotade arter har påträffats: kattmynta (hotkategori 1), nordstedts maskros (hotkategori 4), hartmansstarr (hotkategori 4), rosa bönlav (hotkategori 2), dunmossa (hotkategori 4), grön sköldmossa (hotkategori 4) och vitrapunkel (hotkategori 3).

Anmärkingar: Sunneränga och Knutstorp ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt nummer 82-13) och i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt nummer 82-253, 82-281)

Referenser:

Bjelm L, 1976: Grusinventering Nässjö kommun. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Hjort I & Bjelm L, 1974-1975: Naturinventering i Nässjö kommun, Jönköpings län. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Hedström H, 1917: Beskrivning till kartbladet Eksjö, SGU ser. Aa nr. 129
Länsstyrelsen i Jönköping, 1992: Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden. Meddelande 9/92.
Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1993: Ängs- och hagmarker i Nässjö kommun 1993:2.
Länsstyrelsen Jönköping
Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.
Waldermarsson D, 1981: Grusinventering Aneby kommun. Länsstyrelsen i Jönköpings län.